

TEZĂUR LITURGIC
24 OCTOMBRIE

VIATA
SF. MARE
MUCENIC
ARETA

ROMAN, 1992

VIATA SF. MARE MUCENIC ARETA

Când în pământul grecesc domnea Iustin, iar în Etiopia domnea Elezvoi, împărații cei dreptcredincioși și buni, în acea vreme în Arabia, care demult se numea Sava, iar acum se numește pământul omeriților, s-a ridicat un împărat fărădelege, anume Dunaan, evreu necredincios, hulitor al numelui lui Iisus Hristos și mare vrăjmaș al credincioșilor, care avea pe toți sfetnicii, slujitorii și ostașii săi, ori evrei, ori păgâni, care se închinau soarelui, lunii și idolilor. Aceasta se sârguia să izgonească pe toți creștinii din împărăția lui și să piardă din pământul omeriților pomenirea preamarelui nume al lui Iisus Hristos. El prigonea mult Biserica lui Dumnezeu, chinuind și ucigând pe credincioșii care nu se supuneau poruncii lui și nu voiau să țină legea lui.

Auzind despre aceasta Elezvoi, împăratul Etiopiei, precum că Dunaan a poruncit în țara sa prigoană asupra creștinilor, s-a mâniat foarte tare și, adunându-și ostașii, a pornit asupra acestuia cu război. După multe lupte, l-a biruit și, făcându-l tributar, s-a întors în pământul său. Iar Dunaan, după puțină vreme, iarăși s-a sculat asupra lui Elezvoi, nesocotind așezământul ce se făcuse și,

adunându-și toată puterea sa, a pierdut pe toți ostașii lui Elezvoi, care erau lăsați ca să păzească cetățile și mai mult s-a înarmat asupra creștinilor. A poruncit pretutindeni ca creștinii ori să primească credința evreiască, ori să fie uciși fără milă.

În împărăția lui nu era nimeni care să îndrăznească a mărturisi pe Hristos, decât numai într-o cetate care se numea Negran, numai acolo se slăvea numele lui Iisus Hristos. Acea cetate mare și cu mult popor era sub stăpânirea lui Dunaan. Acolo a strălucit sfânta credință din vremea când Constantie, fiul marelui Constantin, trimitea solii săi la locuitorii din Sava, care acum se numesc, după cum s-a zis mai sus, omeriți, trăgându-și seminția lor din Hettura, femeia lui Avraam. Ajungând acolo bărbații cei de Dumnezeu înțelepțiți și îmbunătățiți, trimiși de la împăratul Constantie, care au împăcat pe împăratul acelei țări cu daruri, acei soli au învățat pe oameni credința în Iisus Hristos și au zidit biserici. De atunci înflorea dreapta credință în Negran și sporea învățătura creștinească, se înmulțeau cetele monahicești, se zideau mănăstiri și întru toate rânduielile se păzea curăția. În sfârșit, sporeau credincioșii întru multe bunătăți. Apoi aceia nu lăsau pe nici unii de altă credință să locuiască între dânșii, nici elini, nici evrei, afară numai de ei singuri care se aflau acolo

ca fiii unei maici, ai soborniceștii și apostoleștii biserici, viețuind cu dreaptă credință și cu cinste.

Zavistuiind diavolul dreapta credință a numiților locuitori, a înarmat asupra lor pe Dunaan evreul, care, auzind că creștinii din cetatea Negran nu se supun poruncii lui și nu voiesc să țină cu dânsul, a pornit asupra lor cu toată puterea sa, plănuiind două lucruri: să-i piardă pe creștinii din stăpânirea sa și să mârșească prin pierderea creștinilor pe Elezvoi, împăratul Etiopiei. Drept aceea, ajungând la cetate, a înconjurat-o cu mulțime de ostași și a săpat cetatea împrejur, crezând că o va cuceri degrabă și pe cei ce viețuiau într-însa să-i ucidă fără cruțare. El zicea către cetățeni: „De voiți să câștigați de la mine milă și să rămâneți vii, aruncați jos semnele cele blestemate – așa numea ticălosul sfintele cruci – pe care le-ați înălțat pe vârful bisericii celor înalte și vă lepădați de Cel răstignit pe lemn”.

Purtătorii de arme împărătești umblau împrejurului cetății, strigând: „Supuneți-vă împăratului, ca să rămâneți vii și să luați daruri de la dânsul, iar dacă nu vreți, de foc și de sabie veți pieri”. Însuși Dunaan, deschizându-și gura, clevetea pe Hristos și pe creștini cu limbă hulitoare de Dumnezeu, zicând: „Câți necurați creștini am pierdut, câți preoți și monahi am ucis cu sabia, câți

am ars cu foc și pe nici unul n-a izbăvit Hristos din mâinile mele, pentru că nici Hristos n-a putut să Se izbăvească din mâinile celor ce L-au răstignit și acum am venit la voi, ca, ori să vă lepădați de Hristos, sau desăvârșit să vă pierd”. Iar cetățenii îi răspundeau: „Îndrăznești mult, o, împărate, cu limba ta, asupra Atotputernicului Dumnezeu. Te asemene cu Rampsak, voievodul lui Senaherim, care a grăit cu mândrie către Iezechiel: „Să nu te înalțe pe tine Domnul Dumnezeul tău spre Care nădăduiești”. Dar n-a fost fără pedeapsă acea hulă, că într-un ceas câte mii de ostași a pierdut, bine știi. Deci, ferește-te să nu se întâmple tot așa și ție, care hulești pe Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu cel Atotputernic și înfricoșat, Acela care ia sufletele boierilor și pe tine poate să te sfărâme și să-ți prefacă în țarina mândria ta cea multă și de Dumnezeu hulitoare. Te lauzi ca, ori să ne întorci pe noi de la Hristos, ori să ne pierzi cu totul. Cu adevărat, mai degrabă vei putea să ne pierzi, decât să ne întorci de la Hristos, Mântuitorul nostru, pentru Care noi toți suntem gata să murim”.

Împăratul, nesuferind să audă asemenea cuvinte, cu mai mare furie s-a mâniat și a năvălit cu toate puterile asupra cetății. Socotea că de nu va lua cetatea cu război, apoi are s-o chinuiască cu foame, ținând-o înconjurată multă vreme. Apoi,

aflând împrejurul cetății foarte mulți creștini prin sate și prin pustii și, prinzindu-i, i-a pierdut în multe feluri, iar pe alții i-a dus în robie, silindu-i ca să ia cetatea. Însă creștinii, apărându-se cu tărie dinlăuntru, îi biruiau pe păgâni.

Silindu-se împăratul cu puterile sale, în tot chipul, n-a reușit să ia cetatea, nici să-i omoare cu foametea, căci ei aveau hrană îndestulată pentru mulți ani. Nelegiuitul, nădăjduindu-se în așteptarea sa, s-a gândit să-i înșele pe creștini cu un meșteșug subțire și a trimis pe cineva în cetate, zicând cetățenilor cu jurământ: „Nu voi face strâmbătate vouă, nici vă voi întoarce pe voi de la credința voastră, dar cer de la voi numai obișnuita danie cu care îi sunteți datori împăratului vostru. De aceea, să-mi deschideți cetatea ca să intru s-o văd și apoi să iau dania obișnuită de la voi. Mă jur pe Dumnezeu și pe Lege că nu vă voi face vouă nici un rău cât de mic, ci vă voi lăsa în pace ca să viețuiți în credința voastră”. Iar cetățenii i-au răspuns: „Noi, creștinii, am învățat din Sfintele Scripturi că să ne supunem împăratului și să ne plecăm stăpânitorilor, deci de vei face așa precum ne făgăduiești nouă cu jurământ, că nu ne vei face nedreptate, nici nu ne vei întoarce de la Domnul nostru Iisus Hristos, îți vom deschide cetatea și vei intra ca un împărat și îți vei lua de la noi obișnuita dajdie, iar de ne vei face vreun rău, Dumnezeu, Cel

ce aude jurămintele tale, să-ți răsplătească ție degrabă. Iar noi nu ne vom îndepărta de la Hristos, Mântuitorul nostru, chiar de ne-am lipsi, nu numai de averi, ci și de viață”. Împăratul iarăși s-a jurat că nu le va face nici o supărare. Ei, crezând pe vulpea aceea, i-au deschis cetatea și s-au închinat păgânului cu daruri.

Împăratul, intrând cu toată puterea sa în cetate, ca lupul în turmă, îmbrăcat în piele de oaie, a înconjurat zidurile și porțile cetății și pe ostașii săi i-a pus de pază. Apoi, văzând podoaba cetății, mulțimea poporului și pe creștinii cei cinstiți, i-a lăudat, căci încă își tănuia planul cel viclean până la o vreme. Odihnindu-se puțin în cetate, a ieșit iar la trupele sale și, vrând să înceapă acea fără de Dumnezeu prigoană pe care o gândise, a poruncit să vină la dânsul toți bărbații cei cinstiți și căpeteniile cetății. Deci, au venit la dânsul, după poruncă, toți cei ce erau în cetate, cinstiții bătrâni, căpeteniile și cei slăviți și bogați. Între dânsii era și fericitul Areta, care era mai mare cu bătrânețile și cu priceperea, cu dregătoria și cu cinstea, având nouăzeci și cinci de ani și care era boier și voievod, căruia toată rânduiala cetății îi era încredințată. Cu al lui înțelept sfat și cu cărmuirea sa cea pricepută, cetățenii s-au împotrivit vrăjmașilor, cu vitejie multă, vreme îndelungată.

Mergând cetățenii cu Areta la nelegiuitul împărat, i-au adus lui cuvenita închinăciune și i-au mulțumit că a făcut cu dânșii precum s-a jurat și n-a adus nici o primejdie asupra lor. Aceasta zicea Areta, neștiind vicleșugul împăratului. Acesta însă, nemaiputând mult să-și ascundă otrava vicleniei sale dinăuntru, a dat-o pe față, adică a săvârșit răutatea pe care o tănuia. Jurământul pe care l-a dat cetățenilor îl socotea că pe o jucărie copilărească și a poruncit ca, legându-i pe toți împreună cu Sfântul Areta, să fie păziți pe de străji, apoi a trimis la casele lor ca să le fie jefuite averile. Apoi a întrebat unde este Pavel, episcopul lor, și, aflând că au trecut doi ani de când a murit, a poruncit ca să-l dezgroape. Scoțându-i trupul, l-a ars cu foc și cenușa a aruncat-o în văzduh. Apoi, aprinzând un foc foarte mare, a adunat mulțimea preoților și a clericilor, a monahilor și a fecioarelor celor afierosite lui Dumnezeu și i-a aruncat în foc, fiind în număr de patru sute douăzeci și șapte de ființe. Astfel i-a ars pe ei, zicând: „Aceștia sunt pricina pierderii acelora pe care i-au sfătuit să cinstească pe Cel răstignit ca pe un Dumnezeu”. După aceea a poruncit propovăduitorilor lor ca, umblând prin cetate, să spună la toți să se lepede de Hristos și să vină la legea evreiască, precum era împăratul.

Chemând înaintea sa pe căpeteniile acelea, adică pe creștinii pe care îi ținea în legături, a început a grăi către dânșii, dar mai ales către Areta: „Ce nebuni sunteți voi, pentru credința voastră în Cel răstignit și credeți în El ca într-un Dumnezeu! Oare doară poate să fie bătut Dumnezeu, neavând trup? Sau poate să moară cel fără de moarte? Oare nu sunt și între voi din cei ce urmează lui Nestorie, care cinstesc pe Hristos, nu ca pe un Dumnezeu, ci ca pe un prooroc? Eu nu vă silesc ca să vă închinați soarelui și lunii sau altei fapturi oarecare, nici nu vă silesc să jerfiți zeilor păgâni, ci însuși lui Dumnezeu și Făcătorului a toată făptura”. La aceste cuvinte Sfântul Areta, împreună cu însoțitorii săi, a răspuns: „Noi știm că dumnezeirea nimic nu putea suferi, ci numai omenirea cea luată din Preacurata Fecioară, precum mărturisesc proorocii, despre care știi și tu. Omenirea a răbdat numai pentru noi, iar dumnezeirea a arătat-o Hristos Domnul prin minunile Sale cele negrăite. Ce trebuință avem noi de multă vorbă? Noi îl mărturisim pe El că este Fiul lui Dumnezeu și grăim în numele întregului popor al cetății, că nu există chin pe care n-am fi gata să-l suportăm pentru Iisus Hristos, Dumnezeul nostru. Iar despre credința lui Nestorie, cel blestemat de Sfinții Părinți, adunați la al treilea sinod din Efes, ce avem noi? Căci noi nu despărțim în Hristos două

persoane, ci credem că omenirea Lui este unită cu dumnezeirea într-o singură persoană. Iar pe tine, care grăiești cuvinte hulitoare asupra Domnului nostru, pentru o hulă ca aceasta și pentru călcarea jurământului tău, te va ajunge degrabă dumnezeiasca pedeapsă”. Împăratul, suferind acele cuvinte cu răbdare, pentru că se rușina de înțelepciunea lui Areta, și de cinstea celorlalți creștini, a început cu cuvintele blânde a le îmbuna inimile, prin făgăduința darurilor și a cinstei, vrând să schimbe credința lor și râvna cea pentru Hristos, în fărădelege. Dar ei, ridicându-și ochii ca dintr-o inimă și parcă ar fi fost o singură gură, au strigat, zicând: „Nu ne lepădăm de Tine, unule Cuvinte al lui Dumnezeu, Iisuse Hristoase, Care Te-ai născut din Preasfânta Fecioară, nici batjocorim cinstita Crucea Ta”.

Împăratul, văzând pe sfinți neclintiți în credință, a amânat chinuirea lor pentru altă vreme și a poruncit să fie ținuti în legături, iar el s-a pornit spre popor, ucigând pe mulți fără cruțare. Și a poruncit ca să fie aduși femeile și copiii sfinților mucenici și împreună cu cinstitele femei au venit mulțime mare de alte femei văduve, fecioare și monahi. Pe acestea a căutat mai întâi să le înșele cu momeli, apoi le-a îngrozit cu chinuri, ca să se lepede de Hristos. Iar ele nu numai că nu voiau, dar și defăimau cu ocări pe împărat și mai ales

fecioarele monahii strigau, ocărându-l pe el, pentru necredință. Iar el, nesuferind acele ocări, a poruncit ostașilor să le taie pe toate. Iar ele alergau la moarte cu veselie. A fost între dânsese o minunată întrecere, căci monahiile fecioare mergând înainte sub sabie, grăiau către femei: „Știți că noi în biserica lui Hristos avem cinstea de a fi înainte; aduceți-vă aminte că noi, pretutindeni, avem locul cel de frunte, intrăm mai întâi în Biserica Domnului, ne apropiem mai înainte la Preacinstitele Taine și ședem la cel dintâi loc. Deci, se cade ca și aici să primim mai întâi cinstea mucenicească, mai întâi să murim și să mergem mai înainte de voi și mai înainte de bărbații voștri, la Mirele nostru, Iisus Hristos”. Apoi și femeile apucau una decât alta mai înainte, plecându-și sub sabie grumazul. La fel și copiii cei mici se înghesuiau între mame, grăbindu-se la moarte și fiecare striga: „Tăiați-mă pe mine, tăiați-mă pe mine”. O astfel de osârdie aveau ca să moară pentru Hristos, încât necuratul evreu Dunaan și toți boierii lui se mirau foarte tare. Iar nelegiuitul zicea: „O, cum a putut înșela pe oameni Galileanul, încât socotesc moartea întru nimic și pentru El își pierd sufletele și trupurile?”.

Era în cetatea Negran o văduvă, pe nume Singlitichia, de neam bun și cinstit, frumoasă la față, dar la suflet și mai frumoasă, bogată cu

averea, dar mai bogată cu faptele bune și care a rămas văduvă încă de tânără. Aceasta avea două fiice. Văduva, șezând în casa sa în post și în rugăciuni, nevrând să se însoțească cu alt bărbat și făcându-se mireasa lui Hristos, Îl slujea ziua și noaptea, cu toate că era tânără de ani, însă cu înțelepciunea era bătrânăși mai mult decât cei bătrâni a priceput poruncile Domnului. Despre aceasta auzind necuratul evreu Dunaan, a poruncit să o aducă cu cinste la el, împreună cu amândouă fiicele. După ce au adus-o, a căutat spre dânsa cu fața veselă și i-a zis cu glas blând: „Am auzit de tine, cinstită femeie, că ești de neam bun, înțeleaptă și pricepută, pentru care lucru mărturisește fața și privirea ta, precum că adevărate sunt cele spuse despre tine, deci că nu dorești a urma femeilor celor nebune, pe care eu le-am pierdut pentru nebunia lor și să nu mai socotești că Dumnezeu, pe Cel ce S-a răstignit pe cruce, pentru că a fost mâncător și băutor de vin, prietenul vameșilor, petrecător și potrivit Legii strămoșești. Deci, să faci cele convenite bunului tău neam leapădă-te de Nazarineanul și să crezi că noi, ca să fi cu împărăteasa în palatele ei, cinstită de toți. Astfel vei petrece mai bine, scăpând de greutatea ce se întâmpla în văduvie. Pentru că a ajuns până la noi vestea despre tine și chiar se vede că tu ai mari bogății, multe slugi și slujnice și

ești cinstită de toți, fiind tână și frumoasă. Cu toate aceste fericiri nu ai voit să te măriți cu alt bărbat și se mai spune despre tine că ești îmbunătățită și cu multă pricepere. Deci și acum să cugeți bine și să fii desăvârșită în pricepere. Ascultă-mi sfatul cel sănătos și nu da în mâinile chinuitorilor frumusețea și tinerețea ta, precum și fecioria fiicelor tale, căci vei suferi mai multă rușine și necinste decât chinuri, ci, încetând a slăvi pe Cel răstignit și supunându-te legilor noastre, să gândești cele ce sunt folositoare ție și fiicelor tale”.

Iar fericită și cinstita femeie cu multă înțelepciune a răspuns împăratului, zicând: „Se cade ție, împărate, să cinstești pe Acela ce ți-a dat stăpânirea și acea porfiră și diademă; și mai ales ți-a dat viața ca un Fiu al lui Dumnezeu și Dumnezeu adevărat, dar tu te-ai arătat nemulțumitor pentru o astfel de binefacere și cu limbă îndrăzneată grăiești de rău pe Făcătorul tău de bine. Oare nu te temi că un trăsnet de sus are să te lovească? Tu voiești a mă slăvi cu mare cinste, eu însă cinstea voastră că o necinste o socotesc și nu voiesc să mă laude lumea aceea care hulește pe Dumnezeul meu, nici nu voi fi nebună să locuiesc cu vrăjmașii lui Dumnezeu în lăcașurile păcătoșilor”. Acestea auzindu-le împăratul, s-a umplut de mânie și, căutând la boierii săi, a zis: „Vedeți cum fără de rușine ne vorbește această necurată femeie?”. Apoi

a poruncit să ia acoperământul de pe capul ei și de pe capetele fiicelor ei și așa, cu capul descoperit și cu părul despletit, să fie purtate prin cetate, cu batjocură și cu necinste. Astfel fiind purtată cu necinste pe ulițele cetății, a văzut cum mulțimea femeilor plângea pentru dânsa, de o necinste și rușine ca aceea. Iar ea a zis către dânsule: „Știi, prietenelor, că vă este jale pentru mine, văzându-mă cu fiicele mele în această stare, dar să nu vă întristați, când eu mă bucur, nici să plângeți când eu mă veselesc, căci ziua aceasta îmi este mie mai de bucurie decât ziua nunții, căci pentru Mirele meu rabd acestea, Căruia fără de prihană I-am păzit văduvia mea și Lui I-am logodit pe iubitele mele fiice. Acum mă bucur că Domnul meu privește la defăimarea mea, unde este mărturisirea mea și știe osârdia mea pentru El, pentru că n-am voit nici cinstea, nici bogățiile, nici chiar viața cea vremelnică, ci numai una este dorința mea: ca să aflu pe Hristos și să merg la El în ceata sfințelor mucenițe, ducându-I cu mine rodul pântecelui meu, adică pe fiicele mele. Deci rogu-mă vouă, surorile mele, nu plângeți, ci mai ales vă bucurați cu mine, că merg să mă fac părtașă cerescului Mire Iisus Hristos”.

Apoi iarăși a fost adusă înaintea împăratului, care i-a zis: „Leapădă-te de Hristos ca să fii vie”. A răspuns sfânta: „De mă voi lepăda de Hristos

pentru viața cea vremelnică, apoi cine mă va izbăvi de veșnica moarte, care este în focul cel nestins”. Și căutând spre cer a zis: „Să nu-mi fie mie, o, împărate fără de moarte, să mă lepăd de Tine, Unule născut, Fiul lui Dumnezeu, și să mă supun hulitorului și călcătorului de jurământ, care cu înșelăciune a luat cetatea noastră și acum prigonește biserica Ta cea sfântă”. Iar împăratul, aprinzându-se de cumplită mânie, a răcnit: „O, necurată femeie, îndată voi zdrobi capul tău și-ți voi sfâșia carnea și te voi arunca spre mâncarea câinilor. Atunci voi vedea de te va izbăvi din mâinile mele Nazarineanul, spre Care tu nădăduiești”. Niște cuvinte ca acestea ale împăratului nesuferindu-le fiica ei cea mai mare, care avea doisprezece ani, a scuipat în fața împăratului și îndată slujitorii cei ce stăteau de față au tăiat-o și împreună cu dânsa și pe sora ei cea mai mică au ucis-o cu sabia. Și au căzut amândouă fiicele moarte, înaintea ochilor mamei lor cea vrednică de laudă. Apoi împăratul a poruncit ca să ia sângele lor și să-l ducă la gura maicii lor ca să-l bea. Iar ea gustând, a zis: „Te slăvesc pe Tine Doamne, Dumnezeul meu, că m-ai învrednicit a gusta jertfele cele curate ale sărmanelor mele fiice. Ție, Hristoase Dumnezeule, Ți aduc această jertfă a mea, înaintea Ta pun aceste mucenițe fecioare care au ieșit din pântecul

meu, cu care, numărându-mă și pe mine, du-mă în camera Ta și, precum zice David, „arată pe maică veselindu-se de feciori”. După aceea împăratul a poruncit să-i taie capul. Astfel s-a dus maica cu fiicele sale la veselia cea veșnică. Apoi împăratul zicea cu jurământ: „N-am văzut în viața mea așa frumoasă femeie și așa frumoase fecioare ca acestea, care nici frumusețile, nici viața lor nu și-au cruțat-o”.

A doua zi împăratul a stat la un loc mai înalt și a chemat la dânsul pe Areta cu toți tovarășii lui, care erau în număr de trei sute patruzeci. Stând de față împăratul, a căutat pe Areta, ca spre cel mai bătrân, și a zis: „Tu, nesocotitul, te-ai sculat asupra stăpânirii noastre și toată cetatea ai ridicat-o asupra noastră, învățând pe oameni a se împotrivi nouă. Tu ai înșelat pe oameni, ca să asculte cuvintele tale ca pe niște legi, iar de legile și poruncile noastre să se lepede. Tu ai învățat poporul să cinstească pe Cel răstignit ca pe un Dumnezeu și pe Cel ce nu și-a ajutat Sieși când era răstignit, pe Acela toți să-L aibă ajutor. Pentru ce nu ai urmat tatălui tău care, stăpânind în Negran, se supunea împăraților care au fost mai înainte decât noi? Deci, să fii chinuit, tu și toți cei care te ascultă pe tine, precum au fost bărbații și femeile care mai înainte s-au dat morții și au fost uciși de noi, și căroră Fiul Mariei și al teslarului cu nimic

nu a putut să-i ajute”. Iar bătrânul îl asculta, suflând cu greu, cuvintele mândre ale împăratului urât de Dumnezeu. Apoi, suspinând din adâncul inimii, a zis: „Nu ești tu, împărate, pricina tuturor lucrurilor ce se fac, ci cetățenii noștri sunt vinovați, că nu au ascultat sfatul meu. Pentru că eu le-am dat sfatul să nu deschidă cetatea ție, omului celui viclean și înșelător, ci să se lupte cu tine vitejește. Iar ei nu au luat aminte la cuvintele mele. Eu voiam să ies cu puștii mei tovarăși înaintea ta, precum a făcut-o odată Ghedeon contra madianiților. Pentru că nădăjduiam spre Hristosul meu, Cel hulit de tine acum, Care m-ar fi ajutat să te întrec, să te biruiesc și să te calc pe tine, nelegiuitule călcător de jurământ, cel ce nu-ți mai aduci aminte de așezămintele cele hotărâte, prin care cu jurământ te-ai făgăduit să păzești cetatea și pe cetățeni”.

Unul dintre cei care ședea cu împăratul, a zis către sfânt: „Oare așa vă învață pe voi legea lui Moise, ca să necinstiți pe unsul Domnului? Pentru că zice: „Pe stăpânitorul poporului tău să nu-l grăiești de rău”. Dar și scriptura voastră învață a-l cinsti pe împărat, nu numai pe cel bun și blând, ci și pe cel îndărătnic”. Iar sfântul a răspuns: „Oare nu ai auzit ceea ce s-a zis lui Ahav, prin Ilie proorocul, când Ahav a zis către Ilie: Tu ești cel ce răzvrătești pe Irael? Iar Ilie a răspuns: „Nu

răzvrătesc eu pe Israel ci numai tu și casa tătâne-tău”. Vezi că nu numai pe Ahav singur, ci și toată casa lui a muștrat-o și a defăimat-o și cu aceasta n-a stricat legea. De aceea, tot cel ce cu dreaptă credință cinstește pe Dumnezeu, nu strică legea când muștră pe împăratul cel necurat pentru a lui păgânătate și care nu se teme a huli cu gura sa asupra cerului și asupra Ziditorului. Văd că voi nu vă îngrijiți de îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, iar pe noi vă sârguiți să ne aduceți să facem cele ce faceți voi. Iar tu, împărate nedrept, nelegiuit și fără de omenie, oare ai făcut cu noi așa precum ai făgăduit? Oare astfel de dreptate se face din partea împăratului? Oare așa au fost împărații mai înainte de tine? Cu adevărat n-au fost așa, ci buni, blânzi, drepiți și milostivi, păzindu-și hotărât cuvântul lor și arătând poporului bunăvoință. Iar tu, călcătorule de jurământ, nu te poți sătura de sângele creștinilor. Deci să știi că Dumnezeu Atoateștiutorul degrabă îți va lua scaunul împărătesc și-l va da unui om credincios și bun, care va întări și va înălța neamul creștinesc și va zidi Biserica, pe care tu cu foc ai ars-o și ai surpat-o la pământ. Eu sunt fericit că la adânci bătrâneți, având nouăzeci și cinci de ani, văzând pe fiii fiilor mei și pe fiicele fiicelor mele, primesc cunună mucenicească și aduc jertfă lui Dumnezeu o cetate cu atât de mult popor”.

Apoi, întorcându-se spre popor și spre ai săi împreună pătimitori, a început a grăi așa: „Bărbați creștini, prieteni și cunoscuți, ne-am amăgit crezând jurământul și înșelătoarele cuvinte ale acestui împărat fără de Dumnezeu. Iată, acum vedem nedreptatea lui și auzim cuvintele lui cele hulitoare de Dumnezeu. Mai bine am fi făcut dacă ne-am fi împotrivit lui cu război și am fi stat tari până la sfârșit, că ne-ar fi ajutat nouă Dumnezeu să-l biruim. Dar de vreme ce s-a făcut așa și ni se spune acum de față, că ori să ne supunem vrăjmașului și să petrecem în rușine viața vremelnică sau, nesupunându-ne lui, să câștigăm sfârșit fericit; de aceea să ne sârguim să moștenim slava cea fără de moarte, prin pătimire, pentru că ce este mai slăvit decât mucenicia? Și ce este mai cinstit decât a pătimi pentru Hristos? De mult am avut gând și dorire să rabd munci pentru Hristos și acum, câștigându-mi dorința și aflând ceea ce am căutat, mă bucur și, iată, sunt gata să mor îndată. Voi, o, fraților să nu fiți fricoși și mici la suflet și să iubiți viața vremelnică, ca pentru viața cea vremelnică să vă lipsiți de viața cea veșnică și să poată judecătorul a se lăuda, dacă pe vreunul din noi, înfricoșându-l prin îngrozirea sa, l-ar depărta de sfânta credință. Atunci el s-ar înălța prin mândria sa și astfel, biruind pe toți, mai mari hule va aduce asupra Fiului lui Dumnezeu. Dar de se va

afla cineva dintre noi care să se teamă de moarte și să gândească a se lepăda de Hristos și de viața cea veșnică, acela îndată să iasă din mijlocul nostru și să se despartă de noi, care suntem un suflet și un gând, și să nu mai poarte în zadar numele de creștin. Cel ce se va lepăda de Tine, Hristoase, Cuvinte al lui Dumnezeu, pentru vremelnica viață, să nu aibă parte de ea. Dacă cineva din neamul meu și dintre vecinii mei, cuprinzându-se de pofta vremelnicilor bunătăți, Te-ar lăsa pe Tine, Ziditorule, și ar merge în urma împăratului celui necurat, aceluia să nu-i faci parte, o, Hristoase Împărate, să se mângâie de acelea ce se par a fi bune și mângâietoare, ci să-i faci parte de toate cele potrivnice și rele”.

Când grăia aceasta sfântul, toată mulțimea creștinească vărsa lacrimi fierbinți și zicea: „Îndrăznește, povățuitorule și învățătorule al nostru, că nimeni nu te va lăsa pe tine! Nimeni din soborul nostru nu se va despărți de tine! Iată, noi toți suntem gata să murim înaintea ta pentru Hristos și să câștigăm acel fericit sfârșit”. Iar sfântul le-a răspuns: „Eu voi merge înaintea voastră să mor și, în felul acesta, vă voi fi vouă povățuitor, că precum în cetate întâiul loc mi l-ați încredințat, așa și aici, să mă lăsați să stau eu mai întâi înaintea lui Hristos”. Apoi sfântul a continuat: „Dacă vreunul din fiii mei va rămâne viu în

credița cea sfântă, acela să fie moștenitorul averilor mele, din care trei sate le dau sfintei biserici, care degrabă se va ridica, pentru că acest nelegiuit împărat vă pieri în curînd, iar Biserica lui Hristos în această cetate se va ridica și va înflori ca o foarte frumoasă floare, stropită cu sângele robilor Lui, care sunt atît de mulți”. Acestea zicându-le, sfântul a binecuvîntat poporul și, înălțându-și mâinile și privind cu ochii spre cer, a zis: „Slavă Ție, Doamne, de toate acestea!”. Și, întorcându-se către împărat, i-a zis: „Te laud pe tine, împărate, că mi-ai îngăduit și nu mi-ai întrerupt cuvintele mele și mi-ai dat vreme să vorbesc cu prietenii mei. Iar acum să nu zăbovești mai mult, ci să faci ceea ce voiești, căci te-ai încredințat că nu ne lepădăm de Hristos și nu urmăm nelegiuirile tale”.

Apoi împăratul, văzându-i neschimbați, i-a osândit pe toți la moarte. Au dus pe sfinți la un pârâu care se numea Odias, ca acolo să le fie tăiate capetele. Sosind la locul hotărât, sfinții au făcut rugăciune, zicând: „Doamne, Doamne, puterea mântuirii noastre, umbrit-ai peste capul nostru în ziua de război, iar acum scoate-ne pe noi în viața cea veșnică, că n-am iubit nimic mai mult decât pe Tine, nici patria, nici neamul, nici bogățiile, ci pe toate le-am părăsit pentru Tine. Încă și viața noastră am defăimat-o și ne-am socotit că niște oi duse la înjunghiere. Deci, cu smerenie ne rugăm

Ție, izbăvește sângele robilor Tăi, înalță mâna asupra mândriei împăratului cel necurat, primește întru apărarea Ta pe fiii celor ce mor pentru Tine, întărește cetatea care se laudă cu cinstitul său sânge, cu crucea și cu pătimirea. Vezi ce au făcut vrășmașii Tăi: au stricat buna ei podoabă, au ocărât sfințenia Ta, au ars cu foc Sfântul Tău locaș, pe care Te rugăm să-l ridici la loc, dând sceptrul împăraților credincioși”. Astfel rugându-se sfinții, ostașii au început a-i tăia. Mai întâi l-au tăiat pe Sfântul Areta, ca pe un povățuitor creștinesc ce se afla, apoi pe toți ceilalți trei sute patruzeci de sfinți mucenici. Astfel și-au găsit ei fericitul sfârșit.

O femeie credincioasă din aceeași cetate avea cu dânsa un copil mic, care nu avea mai mult de cinci ani. Văzând uciderea cu sabia a sfinților mucenici, a alergat la dânsii și, luând puțin sânge de la ei, s-a uns pe ea și pe fiul ei. Umplându-se de râvnă, îl blestema pe împărat și cu mare glas zicea: „Să i se întâmple acestui evreu precum i s-a întâmplat lui Faraon”. Iar ostașii, prinzind-o, au dus-o la împărat și i-au spus lui toate cele grăite de dânsa. Împăratul nu a lăsat-o pe ea să grăiască mai mult, nici n-a întrebat-o nimic, ci a poruncit ca îndată să fie arsă în foc. Și a fost aprins un foc mare și chinuitorii au legat-o pe acea cinstită femeie ca s-o arunce în foc. Atunci micuțul ei copil a început a plânge și a alergat la împărat și cu ochii plini de

lacrimi a căzut la picioarele lui, rugându-l s-o dezlege pe maica lui. Iar împăratul, luându-l în brațele sale, pentru că pruncul era frumos și vorbea bine, i-a zis: „Pe cine oare iubești mai mult, pe noi sau pe maica ta?”. Iar pruncul i-a răspuns: „Pe maica mea o iubesc și am venit să mă rog ție ca să fie dezlegată și ea mă va lua cu dânsa la chinuri, despre care adeseori îmi spunea”. Și l-a mai întrebat împăratul: „Ce sunt chinurile de care grăiești tu?”. Iar pruncul, umplându-se de darul lui Dumnezeu care lucra într-însul, a răspuns împăratului: „Chinurile sunt a muri pentru Hristos și iarăși a învia”. L-a întrebat împăratul: „Cine este Hristos?”. Iar pruncul a răspuns: „Să vii cu mine la biserică și eu ți-L voi arăta pe Iisus Hristos”. Și iarăși, privind spre maică să, plângea, zicând către împărat: „Lasă-mă să mă duc la maica mea”. Iar împăratul i-a zis: „Pentru ce-ai venit la mine și ai lăsat pe maica ta? Deci, să nu mergi la dânsa, ci să fii cu noi și îți voi da ție mere și nuci și din toate roadele cele bune”.

Acestea împăratul le spunea că un copil naiv, crezând că el nu are pricepere. Dar pruncul, covârșind anii cu înțelepciunea, răspundea cu pricepere, zicând: „Nu voi fi cu voi, ci voi fi cu maica mea, pentru că eu socoteam că tu ești creștin și de aceea am venit la tine să te rog pentru maica mea, dar tu ești evreu și pentru aceea nu voi

fi cu tine, nici nu voi lua ceva din mâinile tale, ci voiesc numai să mă lași să mă duc la maica mea”. Atunci împăratul s-a mirat de înțelepciunea celui mic copil care, atunci când a văzut că maică să este aruncată în foc, l-a mușcat tare pe împărat și, durându-l tare, acesta l-a aruncat din brațe, poruncind unui boier care stătea în fața sa să ia copilul și să-l educe în legea evreiască și în lepădarea de Hristos. Boierul, mirându-se de priceperea pruncului, l-a luat și l-a dus în casa sa. Întâlnindu-se cu un prieten a stat și i-a spus cele ce s-au întâmplat cu acel prunc. Stând ei în apropiere de focul în care a fost aruncată sfânta lui maică, pe când vorbeau între ei, pruncul s-a smuls din mâinile celui care-l ținea și, alergând degrabă, s-a aruncat în foc, cuprinzând-o pe maică să care ardea și a ars și el împreună cu ea. Astfel maica și fiul au fost jertfă și ardere de tot, cu bună mireasmă lui Dumnezeu. Slavă lui Dumnezeu, Celui ce a înțeleptit așa pe pruncul acela, încât s-au împlinit întru dânsul cuvintele proorocești: „Din gura pruncilor și a sugătorilor ai săvârșit laudă pentru vrăjmașii Tăi, ca să sfărâmi pe vrăjmașul și pe izbăvitorul”.

Pe când se petreceau acestea toți boierii și voievozii împăratului celui fărădelege aveau jale de atât de multă vărsare de sânge creștinesc și, apropiindu-se de împărat, l-au rugat să înceteze cu aceasta și să

nu piardă cetatea din care luau multă dijmă în toți anii. Nelegiuitul împărat a făcut după cererea lor, a încetat de a vărsa sângele cel nevinovat, însă a luat multe mii de copii și de fecioare din cetatea aceea și din toate hotarele Negrului: pe unii i-a luat în robie pentru el, iar pe alții i-a dat boierilor și ostașilor care i-au vrut. Apoi toată cetatea, care mai înainte slujea Sfintei Treimi în liniște, a împovărat-o cu grea împilare și așa s-a întors la scaunul său.

Întorcându-se la treburile sale nelegiuitul și lepădatul de Dumnezeu evreu, s-a arătat foc din ceruri care toată noaptea a luminat văzduhul. Pentru acest lucru Dunaan și ostașii lui s-au înspăimântat. Apoi focul a căzut pe pământ ca o ploaie și pe mulți i-a vătămat. Acesta era semnul lui Dumnezeu și început pentru izbândirea vărsării sângelui. Însă împăratul nelegiuit, că alt Faraon, n-a vrut să se îndepărteze și nu s-a smerit sub mâna cea tare a lui Dumnezeu, ci cu atâta mânie se îndrăcise asupra creștinilor, încât nu numai în pământul său, dar și în alte țări și împărății se silea să-i dezlăcineze pe creștini. A trimis pe solii săi la împăratul Persiei, rugându-l pe el să facă asemenea ca dânsul și să-i ucidă pe toți creștinii care sunt în stăpânirea sa, dacă voiește ca milostiv să-i fie soarele și tatăl Soarelui, Dumnezeul evreiesc, pentru că perșii cinstesc Soarele ca pe un

Dumnezeu și, vrând ca să-l înarmeze împotriva creștinilor pe împăratul perșilor, numea pe Dumnezeu evreilor tată al Soarelui. A mai scris și la stăpânitorul sarazinilor, Alamundar, făgăduindu-i mult aur, ca să-iucidă pe creștinii care erau sub stăpânirea lui.

Toate aceste auzindu-le dreptcredinciosul Iustin, împăratul grecesc, s-a mâniat foarte tare și inima i s-a întristat de o așa prigoană împotriva creștinilor. A trimis scrisori la Arsenie, arhiepiscopul Alexandriei, ca să-l îndemne pe Elezvoi, împăratul Etiopiei, să pornească război împotriva necuratului împărat evreu, răzbunând sângele creștinesc. Apoi a trimis scrisoare și la împăratul Elezvoi, înștiințându-l despre toate cele ce au suferit creștinii omorâți de Dunaan și mai ales creștinii din cetatea Negran, și l-a mai înștiințat și despre solii trimiși la împăratul perșilor și la stăpânitorul sarazinilor, prin rugăminte și prin aur înarmându-l pe el să se ridice împotriva vărsării sângelui creștinesc. Apoi Iustin ruga în scrisoare pe Elezvoi, ca pe cel care își avea hotarele aproape de Dunaan, să se ridice asupra acelu hulator de Dumnezeu și nesățios de sânge creștinesc. La fel și pe Asterie, arhiepiscopul, îl deștepta și îl îndemna la război și cu tot dinadinsul se ruga lui Dumnezeu să ajute creștinilor să-l gonească pe vrăjmașul lor. A mai trimis scrisoare și către toți monahii care era în

Nitria, în schiturile de acolo, poruncindu-le să se roage pentru aceasta.

Elezvoi, împăratul Etiopiei, a fost înștiințat nu numai de către împăratul Iustin, dar și de către Asterie, arhiepiscopul, despre toate cele ce se întâmplau la omeriți. Dar și mai înainte de a afla de la el a știut, pentru că ostașii lui, care rămăseseră acolo ca să străjuiască cetățile, se uciseseră. Și ardea cu râvnă pentru Dumnezeu, suferea cu inima pentru creștini și voia să se ridice îndată, dar nu putea pentru că era iarnă și aștepta vara, pregătind înainte toate cele pentru război. După ce a trecut iarna, a adunat ostașii și dintre oamenii săi și din alții care veniseră la dânsul spre ajutor și s-a făcut o oaste până la douăzeci de mii de ostași. Apoi peste iarnă a construit corăbii în India, în număr de șaptezeci, și a mai adunat șaiszeci de corăbii de la negustorii din Persia și din Etiopia care veniseră acolo pentru negustorii. Apoi a reparat multe din corăbiile lui cele vechi.

În vremea primăverii s-a pornit la război cu toată puterea sa și a trimis din părțile de jos ale Etiopiei o parte din oaste pe uscat în țara omiriților, iar el, împreună cu ceilalți ostași, s-au dus cu corăbiile pe mare. Și astfel, unii pe uscat și alții pe mare, s-au năvălit asupra pământului omiriților de pretutindeni ca să-l cuprindă pe Dunaan. Dar

Dumnezeu, Care pe toate le rânduiește cu înțelepciunea Sa și nu după voia omenească, ci după judecățile Sale le lucrează, știind ce vor să fie de folos, a împiedicat planul fericitului împărat Elezvoi; căci ostașii cei trimiși pe uscat asupra omiriților s-au rătăcit în pustietăți și în munți, în locuri neumblate și fără de apă și nu au putut să ajungă la omiriți, nici să se întoarcă înapoi.

Rătăcind multe zile, au slăbit de sete și au căzut morți; puțini dintre ei au rămas vii și abia au putut să ajungă în patria lor, aducând această veste tristă. La fel și împăratul, fiind pe mare cu corăbiile, calea nu i-a fost cu spor, căci a intrat la o cetate care se numea Dachei și, ieșind din corabie, a mers la o biserică ce era aproape de mare. Lăsându-și lângă ușă, afară, coroana, porfiră și toate semnele și podoabele împărătești, a intrat cu haine ponosite înăuntru și s-a rugat mult înaintea altarului, cu mare umilință. Apoi pomenea în rugăciuni minunile pe care Dumnezeu le-a făcut în Egipt și în pustie pentru evreii cei nemulțumitori și zicea: „Nemulțumitori s-au arătat iudeii Ție, binefăcătorul lor și nu numai aceia pe care i-ai scos din Egipt, ci și fiii lor și toată seminția lor de până acum. Pentru că Tu știi, Doamne, câtă răutate au făcut cetății Tale Negran, că luând cu vicleșug poporul tău, au făcut fărădelege asupra sfinților Tăi, și pe creștinii cei ce au rămas îi căutau

până la sfârșit ca să-i piardă de pe pământ. Dacă se face aceasta pentru păcatele noastre, să ne rugăm bunătății Tale să nu ne dai pe noi în mâinile lor, ci singur să ne pedepsești, precum Ți este Ție cu plăcere. Pe cât este slava Ta, pe atât este și mila Ta. Iar vrăjmașilor noștri să nu ne dai pe noi, ca să nu zică: „Unde este Hristos al lor spre Care nădăjduiesc și unde este crucea lor, în care se laudă”.

Astfel, împăratul rugându-se, cu lacrimi a ieșit din biserică și din cetate. Auzind acolo de un monah sfânt pe nume Zinon, care trăia retras nu departe de cetate, în vârstă de patruzeci și cinci de ani și care pentru viața lui cea îmbunătățită luase de la Dumnezeu darul proorociei și prevedea cele ce aveau să fie, a mers la acel monah în chip de ostaș, aducându-i tămâie într-un vas, iar sub tămâie a ascuns aur, ca să ia cuviosul împreună cu tămâia și aurul. Mergând la monah, i s-a închinat lui și dându-i darul cel adus, i-a zis să se roage pentru dânsul. Apoi l-a întrebat dacă le va ajuta Dumnezeu în lupta împotriva lui Dunaan evreul, asupra căruia merg cu război ca să răzbune sângele creștinesc. Iar cuviosul, fiind înaintevăzător, l-a cunoscut pe el că este împărat, știind și de aurul cel ascuns sub tămâie pe care nu l-a primit și i-a zis lui: „Oare nu ai auzit pe Domnul care zicea: a Mea este izbânda, Eu voi răsplăti. Iar

tu rău te-ai pornit cu război, pentru că se va lua de la tine împărăția și mulți împreună cu tine se vor lipsi de viață”. Împăratul, auzind acestea, s-a speriat foarte tare și, plângând, s-a dus de acolo. Fiind în foarte mare întristare și mâhnire, toată noaptea s-a gândit și nu pricepea ce va face. Apoi a vrut să fugă de acolo. Făcându-se ziuă, s-a dus din nou la acel monah, care i-a zis: „Nu este cetate pe pământ unde poți scăpa de moarte. Dacă voiești să fii viu și să-l biruiești pe împăratul cel necurat, făgăduiește că ai să mergi la viața monahicească”. Iar el cu jurământ s-a făgăduit, zicând: „De-mi va da mie Dumnezeu biruință asupra lui Dunaan, îndată voi lăsa împărăția și mă voi face monah”. Cuviosul, auzind acestea de la împărat și văzând lacrimile lui, s-a rugat lui Dumnezeu pentru dânsul și l-a binecuvântat pe el, precum odată Samuil pe împăratul David, când acesta mergea asupra lui Goliat și i-a zis: „Dumnezeu să fie cu tine, înarmat cu mucenicească jertfă, cu rugăciunile arhiepiscopului Alexandriei și cu ale sfinților părinți pustnici, care se roagă pentru tine. Cu lacrimile fericitului împărat Iustin vei birui pe Dunaan și vei slobozi sângele cel nevinovat”. Împăratul, mângâindu-se cu aceasta, a luat binecuvântarea și a mers la ostași, bucurându-se și slăvind pe Dumnezeu.

Auzind Dunaan, împăratul omiriților, că Elezvoi, împăratul Etiopiei, vine asupra lui pe mare și pe uscat, a adunat mulțime de ostași și a stat înarmat la hotarele pământului său, așteptând venirea lui Elezvoi. Apoi, auzind că ostașii lui Elezvoi au pierit prin pustietăți, s-a bucurat și nu se păzea dinspre partea uscatului, ci numai dinspre mare. Între Etiopia și omiriți era un loc unde marea era prundoasă, îngustă și strâmtă, încât abia erau două stadii, având în multe locuri mulțime de pietre mari și ascuțite, acoperite cu puțină apă și, de aceea, acest loc era foarte anevoios pentru plutirea corăbiilor. Pe lângă această, făcuse evreul mai anevoioasă trecerea, pentru că a făcut un lanț de fier gros și lung și a împiedicat pe acolo marea cea prundoasă, că nu numai pietrele cele dese, ci și lanțul cel de fier să oprească calea lui Elezvoi, și să nu lase corăbiile lui să treacă în partea aceea. Dar Dumnezeu, Care dă biruință asupra vrăjmașului, a pierdut înțelepciunea acelui evreu viclean, și cu puterea Lui cea minunată a făcut calea lesnicioasă creștinilor.

Plutind Elezvoi de la cetatea Dachei și având bună nădejde, a suflat un vânt ajutor și a ridicat pânzele. Deci a plecat în mare grabă, și în puține zile a ajuns la hotarele țării omiriților. Ajungând la acea strâmtoare a mării și neștiind nimic de lanț, împăratul a poruncit ca să treacă mai întâi zece

corăbii, apoi după dânsese a rânduit douăzeci de corăbii, iar el fiind sus privea la acea trecere; apoi cealaltă mulțime de corăbii, stând înapoi, așteptând până ce vor trece cele dinainte. Deci, slobozindu-se cele zece corăbii, Domnul Dumnezeu, Care îndreaptă căile și cărările oamenilor și în ape multe, a venit în ajutorul credincioșilor Săi și unde era să fie pierderea corăbiilor, acolo, mai presus de nădejde, le-a venit mântuirea, pentru că deodată s-a ridicat în mare o furtună grozavă, încât valurile se înălțau în sus ca munții și, luând corăbiile, le treceau peste acel loc, încât numai o corabie s-a împiedicat în lanțul de fier și aceea se vedea stând ca pe piatră. Dar, cu puterea lui Dumnezeu, ridicând-o apa în sus, a trecut și acea corabie.

Astfel s-au împlinit acolo cele zise de David: „Cei ce se pogoară la mare în corăbii, aceia au văzut lucrurile Domnului și minunile Lui întru adânc”. Pentru că o minune ca aceea a făcut-o mână tare a lui Dumnezeu, căci nu numai corăbiile cele dinainte au trecut prin acel loc primejdios, pietros și împiedicat de lanțul cel de fier, dar și lanțul de fier s-a rupt din cauza furtunii și a valurilor și a făcut și celorlalte corăbii trecerea lesnicioasă. Pe cele dintâi zece corăbii, trecându-le valurile, le-au dus la malul care era la două sute de stadii de locul unde stătea împăratul Dunaan cu toți ostașii

din Omirit, iar celelalte douăzeci de corăbii în care era și împăratul Elezvoi, deși trecuseră acea strâmtoare a mării, oprindu-se de vânt, nu au reușit să le ajungă primele, ci erau purtate pe mare de valuri.

Dunaan, aflând de corăbiile care au ajuns la mal, îndată a trimis treizeci de mii de ostași călări înarmați, ca să nu-i lase pe creștini să iasă din corăbii pe uscat. Apoi, liniștindu-se furtuna, corăbiile cele purtate de valuri pe mare nu s-au îndreptat spre cele zece corăbii dinainte din care ostașii nu puteau să iasă pe uscat, pentru că erau împiedicați de ostașii lui Dunaan. Iar cealaltă mulțime de corăbii, trecând a treia zi de la acea strâmtoare, stăteau nu departe de mal și nu s-au întâlnit cu cele dinainte, ci erau foarte departe de dânsule, încât nu puteau afla unii de alții. Iar Dunaan, socotind că acolo este împăratul Etiopiei, a mers unde era mulțimea corăbiilor cu toată puterea sa și a tăbărât pe mal, nelăsând ostașii să iasă din corăbii pe uscat. A stat acolo multă vreme, încât amândouă părțile erau în încurcătură în felul următor: etiopienilor care erau în corăbii, au început să le lipsească pâinea și apa, iar omeriților care erau pe mal, le făcea rău arșița soarelui. Apoi Dunaan a trimis un voievod din rudele sale cu douăzeci de mii de călăreți în ajutorul celor treizeci de mii de ostași care străjuiau cele zece corăbii,

tăindu-le creștinilor calea spre uscat. Cu acel voievod a mers un famen împărătesc, purtând cinci sulițe de aur și făcea război în toate zilele cu creștinii, căci o parte dintr-înșii ieșiseră pe uscat și își găsiseră loc pe mal. Voievodul cel trimis de Dunaan, avându-l cu sine pe famenul care purta sulițele de aur și câțva slujitori, a ieșit din tabăra să la vânat.

În aceeași noapte, unii dintre ostașii lui Elezvoi, care erau pe mal, constrânși de foame, s-au sfătuit să fugă. Furând caii, au încălecat pe dâșii și au fugit. Dar din întâmplare sau, mai bine zis, după rânduiala lui Dumnezeu, au năvălit asupra voievodului omiriților și asupra famenului împărătesc, care erau la vânat și s-au bătut între ei. Biruindu-i, au prins pe voievod, ruda împăratului și pe famenul cel cu sulițele de aur, iar pe ceilalți ostași i-au tăiat cu săbiile. Apoi iarăși s-au întors la corăbiile lor, ducând la împăratul lor pe cei făcuți prizonieri și sulițele lor de aur. Împăratul s-a bucurat foarte mult și a lăudat pe Dumnezeu, Care a început a da în mâinile lui pe vrăjmașii Sfintei Cruci, iar sulițele de aur a făgăduit să le dăruiască Bisericii lui Dumnezeu, spre frumoasa podoabă a Altarului. Foarte de dimineață, rânduind și ostașii la luptă, s-a coborât în caiace și, ieșind pe uscat, a chemat pe Bunul Dumnezeu în ajutor. Și a făcut război mare cu

omiriții care, nefiind conduși de voievodul lor, au început a se tulbura și, întorcând spatele, au luat-o la fugă. Creștinii, gonindu-i îi tăiau ca pe iarbă. Și atât de mult le-a ajutat Dumnezeu, încât nici unul dintre dușmani n-a scăpat, toți cazând sub sabia creștinească. Și nu era nimeni care să-l anunțe pe împăratul Dunaan despre pierderea ostașilor săi.

Apoi creștinii, împreună cu împăratul lor, au făcut rugăciuni de mulțumire către Dumnezeu pentru biruința ce le-a dat-o lor. Dar încă nu era desăvârșită bucuria creștinilor, căci cea mai mare parte a ostașilor lui Elezvoi, care era în corăbiile din urmă, a fost cuprinsă de o mare mâhnire din cauza a două pricini: că a lipsit ostașilor hrana și apă și că nu știau unde se află împăratul lor cu celelalte corăbii. Elezvoi, având ostatec pe ruda împăratului Dunaan și pe famen, a mers la cetatea scaunului țării omiriților, care se numea Fare, în care era casa împăratului lor și, aflând cetatea fără strajă, au cucerit-o fără osteneală. Intrând în palatele împărătești, au stat pe scaunul lui Dunaan, și toate bogățiile lui le-a cuprins, apoi au luat-o și pe împărăteasă cu toată curtea ei. Iar unul dintre cei scăpați din cetate a alergat la împăratul Dunaan, care făcea război cu corăbiile lui Elezvoi, și i-a spus toate cele întâmplate: că Elezvoi a biruit pe ostași, că a luat cetatea scaunului și pe împărăteasă.

Auzind acestea Dunaan, s-a înspăimântat și a rămas fără curaj, încât nu mai știa ce va face, pentru că i-a luat Dumnezeu mințile și s-a apropiat izbândirea sângelui creștinesc nevinovat. Deci, a început să se teamă nelegiuitul nu numai de Elezvoi, ci chiar și de boieri și de rudeniile sale. Nemaivând credință în el și temându-se să nu fie părăsit și toți să se dea de partea lui Elezvoi, i-a ferecat pe toți în legături de aur, apoi și el, ferecându-se, ședea cu dânșii în tabăra să, așteptând cea de pe urmă pedeapsă. Astfel a înnebunit ticălosul, căci a căzut asupra lui frica, precum altădată asupra stăpânilor Edomului, moabitenilor și canaanenilor, despre care grăiește Scriptura: „Voievozii Edomului s-au tulburat și pe boierii moabitenilor i-a cuprins cutremur, topitu-s-au toți cei ce locuiau în Canaan, căzut-a peste dânșii frică și cutremur”. Iar creștinii care erau în cele douăzeci de corăbii nu știau nimic și, fiind în mare tulburare și mâhnire, neavând pe împăratul lor, au început rugăciuni fierbinți și, săvârșind dumnezeiasca Liturghie în corăbii, s-au împărtășit cu toții cu dumnezeieștile Taine, apoi au strigat într-un glas către Dumnezeu, cerând ajutor. Și îndată s-a auzit glas din ceruri, zicând: „Gavriil! Gavriil! Gavriil!”.

Acest glas auzindu-l credincioșii, s-au întărit cu inimile și, înarmându-se pentru război, s-au dus

toți la mal cu caiacele cele mici. După aceea s-a arătat între dânșii un ostaș care avea în mâini un toiag de fier, în al cărui vârf era crucea, iar celălalt capăt era ascuțit ca o sulită și cu acea armă a alergat mai înainte de toți la mal. Apoi, îndată s-a luptat cu un ostaș călare și l-a înjunghiat și pe el și pe cal. Văzând calul și călărețul căzut, ceilalți s-au înfricoșat și au început a fugi de la mal, iar creștinii, ocupând malul mării, au pornit cu război împotriva păgînilor, dându-se o mare bătălie. Iar Domnul a tulburat pe iudei și pe pagini, care n-au mai putut să se împotrivescă creștinilor și, curînd, a căzut toată puterea hulitorului de Dumnezeu, împăratul Dunaan, că iarba tăiată de coasă. Alergând creștinii la cortul împăratului, l-au găsit pe acesta cu voievozii și cu rudeniile lui ferecat în legături de aur, șezând ca un nebun. Și toți s-au mirat de acel lucru straniu. Creștinii, nefăcându-le nici un rău, i-au străjuit până ce au aflat despre împăratul lor, fericitul Elezvoi, că a luat scaunul împărătesc și au trimis la dânșul înștiințare despre biruința cea dată de Dumnezeu asupra nelegiuitului evreu. Elezvoi, lăsând cetatea cu o parte din oaste ca s-o străjuiască, a alergat în grabă la creștinii săi. Aflând pe Dunaan cu suita lui ținută în legături de aur, l-a tăiat cu mâna sa pe el și pe toți cei împreună cu dânșul. Atunci a fost mare și nespusă bucurie printre creștini,

precum zice Scriptura: „Se va veseli dreptul, când va vedea izbândă”.

Întorcându-se Elezvoi în cetate, a tăiat pe toți necredincioșii care erau în palatele împărătești împreună cu împărăteasa și a pierdut pe toți vrăjmașii lui Hristos. Apoi a trimis știre la împăratul Iustin și la episcopul Alexandriei, spunându-le că a mărit Domnul mila Sa cu dânșii, i-au pus sub picioarele lor pe vrăjmași și a răzbunat sângele creștinesc. Apoi cu toții au mulțumit lui Dumnezeu. Arhiepiscopul îndată a trimis episcopi și preoți la omiriți ca să-i învețe credința și să-i boteze pe oamenii rămași nebotezați. Apoi, Elezvoi îndată a început a zidi biserici și a mări slava numelui lui Iisus Hristos. Și mergând în cetatea cea mucenicească, Negran, a zidit din nou biserica pe care necuratul Dunaan a ars-o și a împodobit mormintele sfinților mucenici, apoi pe toți creștinii i-a veselit, făcându-i liberi. Iar pe fiul Sfântului Areta l-a pus voievod în cetate și în scurtă vreme a curățit tot pământul omiriților de păgânătatea cea fără de Dumnezeu și l-a luminat cu sfânta credință. Apoi, punând împăratul pe un om dreptcredincios și foarte bun, anume pe Avramie, așezând bine toate legile creștinești, lumești și duhovnicești, s-a întors cu ostașii în țara sa, slăvind pe Dumnezeu, căci s-au îmbogățit toți ostașii lui.

Ajungând la locul său, a dat lui Dumnezeu mulțumită pentru toate și a trimis coroana sa împărătească la Ierusalim. Iar el, după puține zile, încredințând lui Dumnezeu împărăția Etiopiei și pe sine dându-se Lui cu totul, a lăsat cele lumești. Ieșind noaptea din palatele împărătești și din cetate, nefiind cunoscut de nimeni pentru că nu era îmbrăcat în haină împărătească, ci ca unul din săraci, s-a închis într-o chilie a mănăstirii din apropiere, din care n-a ieșit până la sfârșitul vieții, și acolo a slujit lui Dumnezeu și ziua, și noaptea. Iar hrana lui era un posmag la trei zile și uneori mânca numai smochine și finice. În chilie nu avea altceva nimic, afară numai de o păslă, un vas de lemn pentru apă și o coșniță. Iar vin și untdelemn niciodată n-a gustat. Și în acest chip s-a lepădat de toată lumea și de toată slava ei. Apoi și-a întors toată mintea lui spre Dumnezeu și, în numele Lui viețuind, a ajuns la fericitul sfârșit, petrecând timp de cincisprezece ani în rânduiala monahală și cu pace s-a mutat la Domnul. Iar pentru toate acestea se cuvine slavă Dumnezeului nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

